

Κριτική

ΒΙΒΛΙΟ

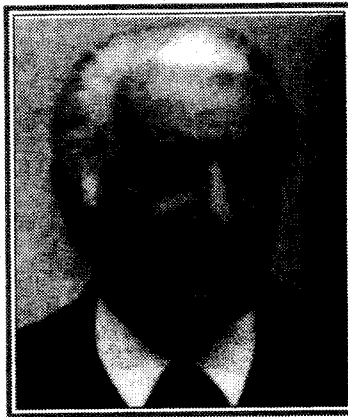
Από
τον
Κ. Ι. ΤΖΑΟΥΣΗ

Ιστορία αφανών ηρώων

Ο συγγραφέας εφεύρε την ιστορία του χειρογράφου που είχε εναποτεθεί σε μια καταπακτή από ένα λαϊκό αγωνιστή, που, καθώς φαίνεται, ήταν και ο συντάκτης του, ασκεί κριτική σε αυτό το χειρόγραφο γραμματολογικά, και ιστορεί την προέλευσή του και μας το παραθέτει, ως «μακρυγιαννικό» που δεν είναι φυσικά, αλλά επιτελεί τον σκοπό του: τη σκιαγράφηση των χρόνων του Μακεδονικού Αγώνα, στις αρχές του αιώνα μας — ενός αγώνα που προοιωνίστηκε την απελευθέρωση της Μακεδονίας από τον τουρκικό ζυγό.

Το πεζογράφημα χωρίζεται σε τρία μέρη: «Η ιστορία του χειρογράφου» (με τα υποκεφάλαια: Πολύ πριν φτάσει το χειρόγραφο στα χέρια μου, Σ' ένα παλιό τετράδιο, Ο βίος και η πολιτεία του Κωνσταντίνου, Δομή και ανάλυση του κειμένου, Γλώσσα και μορφή γραφής, Ανίχνευση παλαιών καταβολών — Πίσω στις ρίζες μας), «Το χειρόγραφο του Κωνσταντίνου» (με τα τέσσερα «επεισόδια» του Η πρώτη νύχτα, Η επόμενη μέρα, Η δεύτερη νύχτα, Αλλά μια μέρα), «Επιλεγόμενα — Αντιλεγόμενα — Αμφιλεγόμενα».

Το βιβλίο εξυπηρετεί το σκοπό για τον οποίο γράφτηκε, για την ανάδειξη δηλαδή του περιθωρίου ενός μεγάλου αγώνα: ταπεινοί άνθρωποι, χωρίς άλλες φιλοδοξίες πέρα από την τελείωση του ιερού καθήκοντος να περισωθεί το λείψανο του ήρωα Παύλου Μελά (της κεφαλής του εδώ, που αναγκάστηκε ο Κωνσταντίνος να την κόψει αφού δεν μπορούσε να μεταφέρει ολόκληρο το σώμα), υψώνονται

Πεζογράφημα: «Η κεφαλή»
Συγγραφέας: **Νίκος Μπακόλας**
Εκδότης: «Κέδρος»
Σελ.: 120 (σχ. 14x21 εκ.)
Δρχ.: 1.600

σε πρόσωπα που κανοναρχούν την Ιστορία, σε αντίθεση με τους άλλους των «γραφείων», που αποτιμούν μεν τις ιστορικές πράξεις αλλά δεν τις γεννάνε... Είναι αυτό που επισημαίνει ο συγγραφέας στο υποκεφάλαιο «Γλώσσα και μορφή γραφής» του πρώτου μέρους: «...συμβάλλει ανεκτίμητα στη μελέτη μιας περιόδου της ιστορίας μας (όχι ιδιαίτερα προβεβλημένης) όπως, άλλωστε, συμβαίνει με όλα τα ημερολόγια και τις αφηγήσεις λαϊκών και άλλων αγωνιστών».

Αλλά η αξία του κειμένου του Κωνσταντίνου (του συγγραφέα, δηλαδή) έγκειται και στο ότι βάζει στον ήρωά του (που είχε πάρει μια καλή μόρφωση μαθητεύοντας κοντά σε έναν ιερομόναχο — δάσκαλο στο χωριό του) να έχει απόψεις για τη ζωή και το Θεό, τις δυνατότητες του θνητού όντος που είναι ο άνθρωπος μπροστά σε αξεπέρα-

στες, φαινομενικά δυσκολίες, ανεβάζοντας την ανθρώπινη ύπαρξη πάνω από τις διαλαλημένες αδυναμίες του. Χαρακτηριστική είναι η παράγραφος από το υποκεφάλαιο «Ανίχνευση παλαιών καταβολών — Πίσω στις ρίζες μας» του «κριτικού» πρώτου μέρους:

«Από τις αναφορές, έμμεσες είναι αλήθεια, του Κωνσταντίνου, ίσως πιο κοντά στις ρίζες τις βαθύτερές μας, είναι κείνη που εκδηλώνεται σε ώρες αγωνίας για τους πιθανούς διώκτες του, που ελπίζει ότι δεν θα τον φτάσουν ποτέ, ακόμη κι αν τρέχουν γρηγορότερα από κείνον, στηριζόμενος, περίπου, στο παράδοξο του Ζήνωνα του Ελεάτη, για τον Αχιλλέα και τη χελώνα (κάπου αναφέρει μάλιστα ο συγγραφέας «Αχιλλεύς Ωκύπους» και προδίδεται) κι έτσι έρχονται, αυτόματα και ως επακόλουθα, στο νου μας ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων,

ανεξάρτητα αν αρνιόντανε τη σκέψη του Ζήωνα. Και, σε συνάρτηση, πάει το μυαλό μας και στον Παρμενίδη, που προηγήθηκε αλλά και συμφωνούσε με τον Ελεάτη Ζήωνα, Ελεάτης και ο ίδιος».

Μια συνέχεια αδιάσπαστη ο Ελληνισμός δηλαδή, με τις παράτολμες ενέργειες, τη φιλοσοφική σκέψη, με το κοίταγμα, με ένα λόγο, του κόσμου και των ανθρώπων του και στις πιο ασήμαντες κινήσεις τους από τις οποίες αναδειχονται έτσι πολύτιμες σημασίες τους.

Το βιβλίο αυτό του Νίκου Μπακόλα καταξιώνεται συμβάλλοντας σε αυτή την ανάδειξη.

[Και μερικά λάθη γραφής: Γιατί «τούρκοι» και όχι «Τούρκοι»; Το «πιο ταχύτερα» είναι πλεονασμός στο «πιο» εμπειρεύεται στο «ταχύτερα»), και η μετοχή του «δακρῦω» («δακρῦζω») είναι «δακρῦων» και όχι «δακρῶν»... Τα δύο τελευταία είναι από το «χειρόγραφο του Κωνσταντίνου», για τη γλώσσα του οποίου ο συγγραφέας σημειώνει ότι «...είναι στρωτή, ευπρεπής, ρέουσα, χωρίς σολοικισμούς και λάθη...».

Τα άλλα βιβλία του Νίκου Μπακόλα (που γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1927, όπου και ζει, σπούδασε μαθηματικά και είναι συνταξιούχος δημοσιογράφος): «Μην κλαις αγαπημένη», «Ο κήπος των πριγκίπων», «Εμβατήρια», «Υπνος θάνατος», «Μυθολογία» (βραβείο «Πλοτέν»), «Η μεγάλη πλατεία» (πρώτο κρατικό βραβείο μυθιστορήματος 1988), «Καταπάτηση»].